

ГОЈКО ЛАЂЕВИЋ

ИСТОРИЈСКИ МУЗЕЈ СРБИЈЕ У 1994. ГОДИНИ

Делатност Музеја у 1994. години била је усмерена, у складу са средњорочним и годишњим планом рада и расположивим финансијским средствима, на реализацију:

I. Заштите уметничко-историјских предмета распоређених, по врсти материјала, у 20 збирки и 9 фондова – са око 35.000 предмета, уз перманентне акције ради обogaћивања збирки новим предметима који представљају културно добро и од интереса су за српску историју. У том смислу постигнути су веома значајни резултати на основу којих можемо сасвим слободно констатовати да је 1994. година једна од најплоднијих, што и цифре недвосмислено показују:

Збирке су обogaћене са укупно:	699 предмета
од тога: ОТКУПОМ:	631 предмет
ПОКЛОНОМ:	68 предмета

У конзерваторско-препараторској радионици Музеја КОН-ЗЕРВИРАНО ЈЕ 115 ПРЕДМЕТА из збирки Историјског музеја Србије (етнографске, примењене уметности, археолошке, униформе, оружја и нумизматике), као и 10 ПРЕДМЕТА из Музеја II српског устанка у Такову.

Међу највредније предмете којима су обogaћене збирке ИМС у 1994. години свакако спадају:

1) ОРУЖЈЕ (ХЛАДНО И ВАТРЕНО), домаће и стране производње, употребљавано на нашим просторима од почетка XIX века до 1945. године – укупно 133 предмета од којих је добар део презентован на изложби "Откупи и поклони у 1994. години" погледима јавности током једномесечног трајања ове изложбе, уз напомену да то што је на њој приказано представља само део онога што је у 1994. години ушло у збирке овог Музеја.

2) ПРЕДМЕТИ ЛИКОВНЕ И ПРИМЕЊЕНЕ УМЕТНОСТИ, међу којима су и радови таквих великана као што су Урош Предић (портрет краља Петра I Карађорђевића), Бета Вукановић (портрет Николе Пашића), Владимир Бецић (Српски војник 1916), затим Стјепана Ф. Колесникова (Призори из I светског рата) Мирка Рачког (Бој на Лозници).

3) УНИФОРМЕ, веома различитих занимања, међу којима свакако треба истаћи две конзулске, једну морнаричку са чином контра-адмирала, које су презентирани на изложби, као и све друге изложене или неизложене (због малог изложбеног простора), на чијем је прикупљању зналачки и са много ентузијазма радила и ради мр. Невена Крстић, кустос Историјског музеја Србије.

4) Веома су значајни и сви други откупљени или поклоњени предмети који су по својој врсти разврстани у одговарајуће збирке (фотографије и негативи на стакленим плочама са снимцима из I светског рата, разгледнице, историјске карте, плакати, архивски материјал, као и предмети који допуњују фонд материјала о заробљеничким и концентрационим логорима у II светском рату.

Овакав резултат остварен је ангажовањем готово свих стручних радника Музеја (кустоса, виших кустоса и музејских саветника) и уз значајну финансијску подршку Министарства за културу Републике Србије.

5) У оквиру збирки и фондова значајна пажња је посвећена стручном раду у обради експоната. У осам збирки и једном фонду обављено је ИНВЕНТАРИСАЊЕ И ОБРАДА 1040 предмета; у четири збирке и два фонда РЕИНВЕНТАРИСАНО је 1517 предмета, а КАТАЛОШКИ је обрађено 620 предмета у две збирке и на сталној поставци у Конаку (300 предмета).

6) Значајан део струних послова везаних за музејске предмете обављен је у ДОКУМЕНТАЦИОНОМ ЦЕНТРУ. То су послови везани за упис предмета у Књигу уласка, Централни регистар и стручно-помоћне картотеке, регистре по врсти материјала, стручни архив, фототеку, ревизију и примопредају збирки. Преко Документационог центра одвијала се и стручна помоћ колегама из других музеја (Лесковац, Г. Милановац, Краљево и др.).

У осавремењавању стручне документације Музеј је у 1994. години доста урадио и на увођењу компјутерске обраде података. Уведено је у рад неколико компјутера, а за одређене збирке урађени су програми по којима је започето уношење података у компјутер.

7) У оквиру техничке заштите музејских предмета која је извођена у оквиру конзерваторско-препараторске радионице Музеја, план је премашен, јер је конзервирано 115 предмета из збирки Музеја: Етнолошке, Примењене уметности, Археолошке, Униформи и Нумизматике, као и 10 предмета из Музеја II српског устанка у Такову.

8) Стручњаци Музеја активно су учествовали у извршавању значајних послова од интереса за Републику Србију кроз рад у радним групама за израду седам подзаконских аката које доноси Министарство културе Републике Србије, као што су: Централни регистар уметничко-историјских предмета; проглашавање дела од изузетног и великог значаја и др.

II. ИЗЛОЖБЕНА ДЕЛАТНОСТ представља друго значајно поље стручне активности радника Музеја у 1994. години. У оквир ове

делатности спадају активности везане за сталну поставку Историјског музеја Србије, сталне поставке меморијалног карактера, велике студијске и мање тематске изложбе.

1. У току 1994. године Музеј је настојао да што квалитетније презентира посетиоцима **СТАЛНУ ПОСТАВКУ У КОНАКУ ПОД НАЗИВОМ "СРПСКА РЕВОЛУЦИЈА 1804. ГОДИНЕ"**, да одржава Конак и поставку на високо професионалном нивоу у чему смо, верујемо, и успели, а истовремено да помогне и другим градовима и музејима у презентацији сталних музејских поставки, у првом реду меморијалног карактера. Такав је случај са сталном поставком **"ТАКОВСКИ УСТАНАК 1815. ГОДИНЕ"** у МУЗЕЈУ у ТАКОВУ код Горњег Милановца, који је реализовала екипа стручњака Историјског музеја Србије на челу са Љиљаном Станојевић, музејским саветником. Музеј је отворен 23. априла 1994. године у оквиру обележавања 189-годишњице II српског устанка. У овом послу остварена је пуна сарадња са Министарством културе Републике Србије и Скупштином општине Горњи Милановац.

Преко свог стручног радника, кустоса Павла Стојковића, Музеј је ангажован и на припреми будуће сталне поставе меморијалног карактера Музеја на Кадиначи код Ужица, под називом **"УЖИЧКА ВОЈСКА КРОЗ ИСТОРИЈУ"** – део који се односи на Ужичку војску у балканским ратовима 1912–1913 године и Првом светском рату 1914. године.

Урађен је и експозициони план (кустос Павле Стојковић) једног дела сталне поставке Музеја у Прокупљу – **О ТОПЛИЧКОМ УСТАНКУ 1917. године.**

2. Реализоване су две врло запажене **СТУДИЈСКО-ТЕМАТСКЕ ИЗЛОЖБЕ:**

а) **"ОДЕВАЊЕ У СРБИЈИ XIX ВЕКА КАО ОДРАЗ ИСТОРИЈСКИХ ЗБИВАЊА"**, отворена у просторијама Музеја "25. мај" 6. септембра 1994. године. Ова студијска изложба коју је извела група стручњака Музеја на челу са аутором мр. Жељком Шкорић, етнологом, спада у ред најбољих изложби овог Музеја, како по богатству изложених предмета и начину како је поставка изведена (дипл.инг.арх. Борјана Шуваковић), тако и по решењу осветљења ентеријера, које су извели стручњаци ДП "Електрон" као спонзора – дипл. инг. ел. Ана Дрндаревић и инг. ел. Зоран Николић (који је урадио осветљење и ове изложбе у Конаку, уз делимично спонзорство ДП "Електрон").

б) **"ИЗ ФОНДОВА И ЗБИРКИ ИСТОРИЈСКОГ МУЗЕЈА СРБИЈЕ"** Аутор ове изложбе је Петар Поп-Лазић, музејски саветник, а отворена је 8. септембра 1994. године, у сарадњи и у просторијама туристичке агенције "Минел-турс" у Београду.

ц) У току године вршене су и припреме изложбе **"ОСЛОБОЂЕЊЕ СРБИЈЕ 1944. ГОДИНЕ И ЊЕН ДОПРИНОС ЗАВРШНИМ ОПЕРАЦИЈАМА 1945. ГОДИНЕ"**, чија је реализација предвиђена за мај 1995. године. Аутор је Небојша Дамјановић, кустос.

3. Рађено је на припреми значајне студијске изложбе "РАСТКО НЕМАЊИЋ – СВЕТИ САВА" за коју је у току године урађена концепција и синопсис (аутор Љиљана Алексић, виши кустос).

*
* * *

У оквиру изложбене делатности посебан вид активности представљало је ПРИКАЗИВАЊЕ ИЗЛОЖБИ у градовима СР Србије, Републике Српске и Републике Српске Крајине. Пет изложби овог Музеја приказано је у 11 градова и то:

1. – "Оружје и опрема средњовековног ратника" у Београду и Зрењанину
- 2-4. – "Србија у балканским ратовима 1912-1913. године"
– "Србија 1914. године"
– "Србија 1915. године - од Београда до Крфа" у Александровцу Жупском
5. – "Солунски фронт 1915-1918. године" у Пећи, Истоку, Призрену, Александровцу Жупском, Бијељини, Дрвару, Книну, Приједору и Санском Мосту.

У организацији Војног музеја ова изложба је приказана и у Подгорици и Беранима.

*
* * *

Сарадници Историјског музеја Србије (Андреј Вујновић, Ђорђе Митровић и Вељко Ђурић) су активно учествовали у пружању стручне помоћи Музеју Книна на реализацији студијске изложбе "Република Српска Крајина – Коријени државности и настанак", која је реализована у Книну, а 1994. године приказана и у Приједору, Петрињи, Бијељини и Вуковару, у организацији Музеја у Книну.

III. ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ представља сталну и редовну активност Историјског музеја Србије.

У току 1994. године објављено је:

1. Зборник историјских музеја Србије бр. 27 за 1993. годину у обиму од 12,5 штампарских табака.

2. Каталог - пратећа публикација за изложбу "Одевање у Србији XIX века као одраз историјских збивања" – аутор мр. Жељка Шкорић, кустос ИМС.

3. За штампу је припремљен рукопис дипл. инг. Бранка Богдановића "Пиштољи и револвери Србије и Црне Горе", као наставак већ објављене књиге "Пушке", истог аутора, као приручници за руковоаоце збирки оружја у музејима. Рукопис није штампан због недостатка финансијских средстава.

IV. Музеј је развијао активности у оквиру своје КУЛТУРНО-ОБРАЗОВНЕ ДЕЛАТНОСТИ, посебно у Конаку – организовање стручног вођства кроз сталну поставку; организована је сарадња са филозофским факултетом (предавање Борислава Шурдића, вишег кустоса на тему: "Музеј као идеја и институција у историји културе"); Дечјим центром (Борислав Шурдић, на тему: "Колико Београђани познају културну баштину свога града") и са Образовним програмом ТВ Београда, који је током фебруара и марта 1994. године приказивао шест полчасовних емисија о сталној поставци у Конаку "Српска револуција 1804. године" (уз учешће стручних радника Музеја: Љиљане Станојевић, Љиљане Константиновић и мр. Саве Андрића, музејских саветника; Борислава Шурдића, вишег кустоса и Милана Грбе, кустоса).

– Ради што бољег упознавања јавности са активностима Музеја и његовог ПРОПАГИРАЊА организована је успешна сарадња са јавним информативним медијима – Радиом, ТВ и штампом у чијим су емисијама и написима саопштаване информације о Музеју, његовим акцијама и проблемима.

– У оквиру обележавања 190-годишњице I српског устанка и Дана музеја, 15. фебруара 1994. године, ОТКРИВЕНО ЈЕ У КОНАКУ 10 ОД 22 БРОНЗАНА ПОРТРЕТА УСТАНИЧКИХ ВОЈСКОВОЂА, чији је аутор академски вајар Остоја Горданић Балкански. Осталих 12 портрета биће постављени када се за њих у Конаку утврди одговарајуће место.

V. БИБЛИОТЕКА МУЗЕЈА која броји преко 10 хиљада билиотечких јединица – књига и периодике обогаћена је у 1994. години куповином, откупом и разменом, за 289 књига, 10 годишта и 21 појединачни примерак периодике.

Вођена је и редовна брига о заштити књижевног фонда, користећи за те услуге конзерваторске радионице Народне библиотеке Србије.

VI. У 1994. години, У ОКВИРУ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА кустос Андреј Вујновић је стекао звање вишег кустоса, а кустос-приправник Владимир Мереник, после положеног стручног испита, звање кустоса.

У оквиру подршке научно-истраживачком раду стручних радника Музеја, одобрен је петомесечни боравак у Лондону кустосу Милану Грби, ради истраживачког рада на тему: "Британске медицинске јединице у Србији 1914–1918. године".

VII. У току године остварена је добра САРАДЊА са музејима, архивима, заводима за заштиту споменика културе, библиотекама, институтима и другим институцијама у Београду и СР Србији кроз сарадњу на заједничкој припреми изложби, кроз међусобне позајмице музејских предмета, коришћење рестаураторских услуга, простора за изложбе и друге облике заједничких активности.

Успостављена је и врло добра САРАДЊА СА ЦРКВЕНОМ ОПШТИНОМ У ВРАНИЋУ, код Београда, ради помоћи у сређивању и заштити црквених предмета и њиховој припреми за музејску поставку у просторијама црквеног конака. Екипа стручњака из Музеја обавила је преглед, разврставање предмета по врсти и попис, а један број предмета је издвојен за конзервацију.

VIII. СМЕШТАЈ МУЗЕЈА – је у 1994. години представљао питање од посебног значаја за Музеј. Основни циљ ове активности био је заштита музејских предмета који имају својство културног добра, а бројни предмети су од изузетног или великог значаја за историју српског народа и државе.

Ради решавања овог проблема, старог колико и Музеј, иницирани су бројни разговори и упућени захтеви како републичким тако и савезним и градским органима.

У 1994. години Музеј је, у овом питању добио подршку у САНУ – Одељења историјских наука као и од јавних гласила, али је и ова година завршена, без резултата.